

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شورای سیاست گذاری حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران

مؤسسه آموزش عالی

شهرستان میبد

موضوع تحقیق:

محبت در خانواده از دیدگاه قرآن

استاد راهنما:

دکتر سید علی حسینی زاده

استاد مشاور:

حجۃ الاسلام و المسلمین احمد صادقیان

پژوهشگر:

زهرا امینی

پاییز ۱۳۹۲

تقدیم به:

پیشگاه پراعاطفه‌ترین زوج عالم بشریت، دو بحر عمیقی که از وصال آنان، لؤلؤ و مرجان متولد شد و تقدیم به روح پاک پدرم، که درس عشق و محبت را به ما آموخت.

تقدیر و تشکر:

با سپاس فراوان از خالق مهر و محبت، آفریدگار هستی، او که خود مؤثر اصلی در نگارش این اثر است؛

و با الهام از فرمایشات ائمه معصومان(علیهم السلام)، بر خود لازم می‌دانم از زحمات و راهنمایی‌های مشفقارانه استاد گرامی، جناب آفای دکتر سید علی حسینی‌زاده، که با راهنمایی‌های مفید و خوب ایشان، این پژوهش به ثمر رسید، تشکر کرده و از مشاور ارجمند جناب حجت‌الاسلام والملمین احمد صادقیان و تمامی مسئولان و دست‌اندرکاران مدرسه حضرت‌زهرا (سلام الله علیها) و کسانی که به‌نوعی یار و یاور من بودند، سپاسگزاری و قدردانی نمایم.

برای همه این عزیزان آرزوی سلامت و سعادت در همه شئون زندگی را خواستارم.

چکیده

خداآوند مهربان فطرت انسان‌ها را بر پایه محبت قرار داده است؛ بشر تشهی محبت است؛ محبتی که موجب رشد، تعالی و تکامل روح گردد. این نیاز طبیعی، اگر به اندازه و به جا باشد؛ و در درون محبوس نشود و ابراز گردد، می‌تواند منشأ تکامل و تعالی انسان گردد و زندگی شیرینی را برای صاحبان آن به ارمغان آورد؛ اما جای آن در زندگی ما، به خصوص بشر امروزی، بسیار خالی است و همین امر باعث از هم گسیختگی روح‌ها و به وجود آمدن مشکلات بسیاری می‌شود که ابعاد زندگی بشر را دربر می‌گیرد.

در این راستا با استفاده از روش تحلیلی، توصیفی و با استناد به آیات قرآن و کمک گرفتن از روایات اهل‌بیت(علیهم السلام)، درین تحقیق، با عنوان «جایگاه محبت در خانواده از دیدگاه قرآن» این نتایج حاصل شد: عشق و محبت ابتدا از ناحیه خداوند است و این محبت دربردارنده محبت خاصان و محبت نسبت به عموم است، عوامل پیدایش و ازدیاد محبت به خدا که شامل: شناخت خدا، شناخت خود، شناخت هستی، شناخت قرآن، می‌باشد، محبت محبوب را در دل شعله‌ور می‌کند. نشانه‌های محبت به خدا عبارت‌اند از: یاد الهی در همه حال، محبت و دوستی نسبت به اولیاء الهی، دشمنی با دشمنان خدا و اطاعت از رسولان الهی. آثاری که محبت به خدا به همراه دارد عبارت‌اند از: آرامش روح، محبوب خدا شدن، آمرزش گناهان، تبدیل دشمنی به دوستی و محبت. محبت و ارادت به اولیاء که دربردارنده دوستی و محبت نسبت به پیامبر اسلام(صلی الله علیه و آله و سلم)، پذیرش اولویت پیامبر گرامی اسلام(صلی الله علیه و آله و سلم)، دوستی و محبت نسبت به حضرت علی(علیهم السلام) است، محبت به اهل‌بیت(علیهم السلام)، محبت در بنیان تشیع و نقش نیروی محبت در اجتماع، همه و همه بیانگر وسعت کارکرد محبت در همه زمینه‌های است؛ اما در این میان، نقش محبت در خانه و خانواده پررنگ‌تر است. برقراری عفت بین زوجین در تحکیم پیوند زن و شوهر، حسن خلق شامل خوش‌رویی، خوش‌گویی و چگونگی برخورد محبت‌آمیز با یکدیگر، هدیه دادن و اثرات سازنده آن در هر چه بیشتر کردن محبت و استحکام روابط، نوازش کردن، در آغوش گرفتن فرزندان، از ابتدای نوزادی و نقش و اثرات بسیار سازنده آن در شکل‌گیری شخصیت فرزندان و یتیمنوازی، که یکی از نمونه‌های عملی و بارز صاحبان محبت است.

۲۶. صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، *شرح أصول الكافی* صدرا، تحقیق و تصحیح خواجه‌ی، چ ۱، تهران: مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۸۳.
۲۷. صدری مازندرانی، حسن، *هنر همسرداری*، چ ۹، قم: مشهور، ۱۳۸۹.
۲۸. غزالی، ابوحامد محمد، *احیاء علوم دین*، بیروت: مؤسسه التاریخ العربی، ۱۳۷۳.
۲۹. فلسفی، محمد تقی، *گفتار فلسفی: کودک از نظر وراثت و تربیت*، چ ۳، تهران: اسلامی، ۱۳۸۱.
۳۰. فرید تنکابنی، مرتضی، *روایات تربیتی از مکتب اهل بیت*(علیهم السلام)، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۴.
۳۱. قائمی، علی، *نظام حیات خانواده در اسلام*، تهران: انجمن اولیاء و مربیان، ۱۳۷۵.
۳۲. کارдан، علی محمد، *معنی و حدود علوم تربیتی*، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۷۰.
۳۳. محمدی ری شهری، محمد، *کیمیای محبت*، چ ۶، قم: دارالحدیث، ۱۳۸۰.
۳۴. مروجی طبسی، محمد جواد، *حقوق فرزندان در مکتب اهل بیت*(علیهم السلام)، چ ۸، قم: دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم، ۱۳۸۷.
۳۵. مصباح یزدی، محمد تقی، *اخلاق در قرآن*(مشکات)، تحقیق محمدحسین اسکندری، چ ۲، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(رحمه‌الله علیه)، ۱۳۸۸.
۳۶. مطهری، احمد، *رابطه دوستی و محبت*، چ ۳، قم: دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین قم، ۱۳۷۳.
۳۷. مطهری، مرتضی، *تعلیم و تربیت در اسلام*، چ ۵۰، تهران: صدرا، ۱۳۸۲.
۳۸. ———، *جادبه و دافعه علی*(علیهم السلام)، چ ۷۰، تهران: صدرا، ۱۳۸۹.
۳۹. ———، *نظام حقوق زن در اسلام*، تهران: صدرا، [بی‌تا].
۴۰. ———، *مجموعه آثار استاد شهید مطهری*، تهران: صدرا، ۱۳۷۱.

٤١. مظاہری، حسین، تربیت فرزند از نظر اسلام، چ ۱۱، تهران: شرکت چاپ و نشر بین‌الملل، ۱۳۸۱.

٤٢. مکارم شیرازی، ناصر و دیگران، تفسیر نمونه، چ ۱، تهران: دارالکتب الاسلامیه، [بی‌تا].

٤٣. نینوایی، ژیلا، اعتمادبهنفس، راه خوشبختی، چ ۱، [بی‌جا]: مؤلف، ۱۳۷۲.

ب: کتاب‌های عربی

۱. آمدی، عبدالواحد، غررالحكم و دررالكلم، قم: امام عصر(علیهم السلام)، ۱۳۸۱.

۲. ابن ابی الحدید، عبدالله بن هبۃ الله، شرح نهج‌البلاغه، بیروت: مؤسسه الاعلمی للمطبوعات، ۱۳۷۲.

۳. ابن احمد، خلیل، العین، قم: دارالهجرة، ۱۴۰۵ ق.

۴. ابن حیون، نعمان بن محمد، شرح الأخبار فی فضائل الأئمة الأطهار(علیهم السلام)، تحقیق و تصحیح محمدحسین حسینی جلالی، چ ۱، قم: جامعه مدرسین، ۱۴۰۹ ق.

۵. ابن عربی، محی‌الدین، فتوحات مکیه، بیروت: دار احیاء التراث العربی، ۱۴۱۸ ق.[۲]

۶. ابن عمر، عبدالله، انوار و اسرار التاویل(تفسیر بیضاوی)، بیروت: دار الفکر، [بی‌تا].

۷. ابن قیم جوزی، محمد بن ابی بکر، مدارج السالکین، دمشق: دارالقلم، ۱۳۸۴.

۸. اسپاک، بنجامین مک لین، مشاکل الاباء فی تربیة الابناء، چ ۳، بیروت: موسسه العربیة للدراسه و النشر، ۱۹۸۰ م.

۹. جوهری، اسماعیل بن حماد، الصحاح، تصحیح احمد عبدالغفور و عطار، ملاین: دارالعلم، ۱۳۹۹ ق.

۱۰. حرّ عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، چ ۱، قم: مؤسسه آل‌البیت(علیهم السلام)، ۱۴۰۹ ق.

١١. رشیدالدین میبدی، احمد بن ابی سعد، *کشف الاسرار و عده الابرار*، تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۱.
١٢. صدوق، علی بن محمد بن بابویه، *امالی صدوق*، ترجمه محمدباقر کمره‌ای، تهران: کتابچی، ۱۳۷۰.
١٣. -----، *الخصال*، تحقیق و تصحیح علی‌اکبر غفاری، قم: جامعه مدرسین قم، ۱۳۶۲.
١٤. -----، *من لا يحضره الفقيه*، تحقیق علی‌اکبر غفاری، قم: دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین قم، ۱۴۱۳ ق.
١٥. طباطبائی، سیدمحمدحسین، *تفسیر المیزان*، ترجمه سیدمحمدباقر موسوی همدانی، قم: اسلامی، ۱۳۷۴.
١٦. طبرسی، احمد بن علی، ترجمه و شرح *الإحتجاج على أهل اللجاج*(للطبرسی)، ترجمه احمد غفاری مازندرانی، تهران: مرتضوی، [بی‌تا].
١٧. طبرسی، حسن بن فضل، *مکارم الأخلاق*، قم: شریف رضی، ۱۴۱۲ ق.
١٨. طبرسی، فضل بن حسن، *تفسیر مجمع‌البيان*، تحقیق محمدجواد بلاعی، چ ۳، تهران: ناصرخسرو، ۱۳۷۲.
١٩. طبرسی، علی بن حسن، *مشکاة الأنوار في غرر الأخبار*، ترجمه سید عبدالحسین رضایی نیشابوری، ج ۱، چ ۱، طوس: [بی‌نا]، ۱۳۶۴.
٢٠. طبری آملی کبیر، محمد بن جریر، *المسترشد في إمامية علي بن أبي طالب*(علیه‌السلام)، تحقیق و تصحیح احمد محمودی، چ ۱، قم: کوشانپور ایران؛ ۱۴۱۵ ق.
٢١. طوسی، محمد بن حسن، *الأمالی*، تحقیق و تصحیح مؤسسه البعثة، چ ۱، قم: دار الثقافة، ۱۴۱۴ ق.

٢٢. عیاشی، محمد بن مسعود، *تفسیر العیاشی*، تحقیق و تصحیح هاشم رسولی محلاتی، تهران: المطبعه العلمیة، ١٣٨٠ ق.
٢٣. عروسی حوزی، عبدالعلی بن جمعه، *تفسیر نورالشقلین*، تحقیق سیدهاشم رسولی محلاتی، چ٤، قم: اسماعیلیان، ١٤١٥ ق.
٢٤. قرشی، سید علی‌اکبر، *قاموس قرآن*، چ٦، تهران: دارالکتب الإسلامية، ١٣٧١.
٢٥. قشیری، عبدالکریم بن هوازن، *الرسالة القشیرية*، قاهره: دارالکتب الحدیثة، [بی‌تا].
٢٦. قمی، عباس، *مفایح الجنان*، ترجمه مهدی الهی قمشه‌ای، قم: آیین دانش، ١٣٨٩.
٢٧. قمی، علی بن ابراهیم، *تفسیر القمی*، تحقیق و تصحیح طیب موسوی جزائری، قم: دارالکتاب، ١٤٠٤ ق.
٢٨. کاشانی، عبدالرزاق، *شرح منازل السائرين*، قم: بیدار، ١٣٧٢.
٢٩. کلینی، محمد بن یعقوب، *اصول کافی*، چ٣، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ١٣٨٨.
٣٠. متّقی، علی بن حسام الدین، *كنز العمال فی سنن الاقوال و الافعال*، بیروت: الرساله، ١٤٠٥ ق.
٣١. مجلسی، محمدباقر، *بحار الأنوار*، تحقیق و تصحیح جمعی از محققان، چ٢، بیروت: دار إحياء التراث العربي، ١٤٠٣ ق.
٣٢. -----، *حلیة المتقین*، قم: طاهری، [بی‌تا].
٣٣. منسوب به جعفر بن محمد امام ششم(علیه‌السلام)، *مصباح الشریعه*، چ١، بیروت: اعلمی، ١٤٠٠ ق.
٣٤. منسوب به علی بن موسی امام هشتم(علیه‌السلام)، *صحیفة الإمام الرضا*(علیه‌السلام)، تحقیق و تصحیح محمدمهدی، نجفی، مشهد: کنگره جهانی امام رضا(علیه‌السلام)، ١٤٠٦ ق.
٣٥. نراقی، ملامه‌دی، *جامع السعادات*، قم: دانش حوزه، [بی‌تا].

٣٦. نوری، حسین بن محمد تقی، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، تحقیق و تصحیح مؤسسه آل‌البیت(علیهم‌السلام)، قم: مؤسسه آل‌البیت(علیهم‌السلام)، ۱۴۰۸ق.
٣٧. ولد کریم، محمد عبدالله، مسنند احمد، مکه: جامعه‌الملک عبدالعزیز، ۱۳۵۸.
٣٨. هجویری، علی بن عثمان، کشف‌المحجوب، تصحیح ژکوفسکی، تهران: طهوری، ۱۳۷۸.
٣٩. یعقوبی، احمد بن اسحاق، تاریخ یعقوبی، ترجمه محمدابراهیم آیتی، تهران: علمی و فرهنگی، ۱۳۷۴.
٤٠. فیض کاشانی، محسن، محبجہ البیضاء، مشهد: رستگار، ۱۳۷۳.

ج: مقالات

٤١. پاک نیا، عبدالکریم، حقوق متقابل والدین و فرزندان، آموزه‌های اهل‌بیت(علیهم‌السلام) برای زندگی بهتر، قم: کمال‌الملک، ۱۳۸۲.
٤٢. رضایی، سمیرا، تأثیر مادر در تربیت دینی فرزند، حوزه علمیه حضرت زهرا(علیها‌السلام)، مبید، تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)، ۱۳۹۱.
٤٣. فاضلی، معصومه، اکرام بیت در قرآن کریم و سنت معصومین(علیهم‌السلام)، نشریه الکترونیکی قرآن پژوهی، شماره دهم، ۱۳۹۱.